

دو فصلنامه بین المللی تحقیقات حقوق قضایی

License Number: ۸۶۲۲۷ Article Number: Y۲Q۳۰۷۷۵۲ ISSN-P: ۲۷۱۷-۱۱۳۲

بررسی تفاوت قصاص و دیه در خصوص زن و مرد از منظر فقه و حقوق ایران

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۵/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۲)

مژده پیروزی

چکیده

دیه و قصاص در اسلام بر معیار ارزش معنوی انسان مقتول نیست، بلکه یک دستور خاصی است که ناظر به مرتبه بدن انسان کشته شده می‌باشد، نشانه آن این است که اسلام بسیاری از افراد اعم از زن و مرد را که دارای اختلاف علمی یا عملی‌اند متفاوت می‌بیند و تساوی آنها را نفی می‌کند، و در عین حال دیه آنها را مساوی می‌داند. در قانون مجازات اسلامی ایران تفاوت‌هایی در اعمال مقررات کیفری بین زن و مرد وجود دارد، که حداقل در یک برداشت ظاهری چنین به نظر می‌رسد که به جنس ذکور امتیاز و برتری داده شده است. همچنین تعارض این احکام با اصول مسلمی چون مساوات و عدالت در اسلام مشهود است. لذا چنین احکام و قوانینی را که حداقل برای ناظر بیرونی با برخی از مبانی پذیرفته شده ناهمخوانی و ناسازگاری می‌نماید را مورد کاوش و تحقیق قرار داده‌ایم تا دریابیم که مبانی و اساس این احکام و همچنین علل و حکمت آنها چه بوده است. و ادله‌ی فقها و حقوق‌دانان در این زمینه چیست. همچنین بررسی کنیم که آیا موضوع تفاوت زن و مرد در دیه و قصاص تابع شرایط و مقتضیات زمان و مکان بوده است. و با تغییر شرایط و حضور زن در همه‌ی عرصه‌های سیاسی اجتماعی، اقتصادی و بحث حقوق بشر می‌توان به عنوان احکام ثانوی، مقررات جدیدی در آن بوجود آورد، و یا اینکه نه این احکام جزء قوانین ثابت و لایتغیر بوده و برای همه زمان‌ها شامل می‌گردد. در این پژوهش با تکیه بر آراء و نظریات فقها و حقوق‌دانان به بررسی آیات و روایات و ادله‌ای که در زمینه دیه و قصاص زن و مرد وارد شده است، پرداخته‌ایم با این امید که بتوان به تحلیل همه جانبه از این موضوع دست یافت.

واژگان کلیدی: قصاص؛ دیه؛ زن؛ مرد؛ تفاوت؛ فقه؛ حقوق